

info over de beelden: zie de eindnoten

Toen in of omstreeks 1409 de Sassenpoort werd gebouwd die met twee andere poorten toegang gaf tot het ommuurde Zwolle, werd deze stad daardoor veel veiliger. De drie poorten werden bewaakt door poorters, die in de loop van de avond de deuren sloten – 's zomers om negen uur en 's winters om zeven uur. De bevolking werd vooraf gewaarschuwd door het luiden van de waakklok. Na sluiting trad de wacht aan, de nacht begon. Vreemdelingen, al of niet met paard en wagen, konden niet meer naar binnen. Het zal alleen al daardoor vaak stil zijn geweest in de straten, op de pleinen. In tijden van pest of andere besmettelijke ziekten werden – zoals al duizenden jaren op veel plaatsen op de wereld gebruikelijk was – ook in de lage landen de zieken buiten de muren in quarantaine gehouden. Zo kende Zwolle zijn rond 1450 gebouwde Pestengasthuys dat toen aan de buitenkant van de stadsmuur stond. Nu herbergt het een restaurant in een authentieke ruimte waar je – o ironie – vanwege het besmettelijke coronavirus nu helaas geen goede uren kunt doorbrengen, laat staan een fijne maaltijd kunt nuttigen.⁴

Dit alles overdacht ik nog maar twee weken geleden in de late avonduren, vanuit onze woonkamer uitkijkend over het besneeuwde Van Nahuysplein. Geen enkel geluid drong onze woning binnen, de poort was geopend maar geen mens liep er door, auto's bestonden schijnbaar niet meer – de avondklok! Ik prees me gelukkig in 2021 te leven. De buitenwereld was weliswaar een aantal uren verboden gebied maar de poort bleef open. Ik leef – zo realiseerde ik me – in een stad waarin vreemdelingen en coronalijders níet worden buitengesloten. Nog één keer keek ik naar de witte wereld en de poort die daar alleen maar mooi stond te zijn, draaide me om, maakte me klaar voor de nacht en viel in slaap.

Dat was veertien dagen geleden. Hoe anders is het nu. Wat er is gebeurd? Wel, de schrik is mij om het hart geslagen. Terwijl de cardioloog me nog wel zo gewaarschuwd had: 'Roel, er mag best het één en ander om je hart slaan, maar de schrik niet – pas goed op!' Ook onze huisarts waarschuwde, want 'het is niet goed als je het dan ook nog benauwd krijgt'. Ik nam dat alles in acht, maar ook de medici deden het nodige: ze gaven me een nieuwe hartklep, zeven pillen per dag, vier puffjes. Maar het bleek moeilijk om mijn hart onder controle te krijgen en zo kwam er ook nog een hartritmemonitor in mijn lijf. Ik sta nu dus onder verscherpt toezicht, dag en nacht. Ergens in Isala waakt een computer over mij.

Zo leefde ik al weer bijna een jaar in coronatijd, gelukkig, ook zonder schrik om mijn hart. We hielden onze vrijwel volledige quarantaine zonder moeite vol, zagen en hoorden dat onze kinderen en kleinkinderen ook goed weerstand konden bieden tegen de tegenlagen van de coronacrisis. Kunst en cultuur blijven ons boeien dankzij de ooit uitgevonden boekdrukkunst en de digitale wereld waarin wij dagelijks vertoeven. Het is niet je van het, maar toch, niet klagend!

Totdat de schrik me tóch om het hart sloeg. Het was 17 februari en toevallig zag ik vanuit mijn werkkamer dat aan de overkant van de stadsgracht eenabri werd beplakt. Niets bijzonders, totdat ik in de loop van de dag begreep dat op de aangebrachte poster dé blijde boodschap stond waarop heel Nederland en in het bijzonder de jeugd wachtte: 'Er is een plan waarmee Nederland open kan.' Met ook nog de heel dringende uitnodiging 'Doe mee!' De 'prominente' topeconoom Barbara Baarsma verscheen die avond even op de televisie

en liet aan de Nederlanders weten dat de 'de kwetsbaren' onder de werkenden maar in de ziektewet moesten gaan. En in elk geval moesten er voor al die kwetsbaren 'veilige zones' en 'tijdslots' worden ingericht. Daarbuiten moest alles weer mogelijk zijn. De volgende avond herhaalde Coen Teulings – ook al 'prominent', ooit directeur van het Centraal Planbureau en toen een van de invloedrijkste mensen van Nederland – dat er nu een 'concreet plan' lag, meer dan de routekaart waarover minister De Jong steeds spreekt. Een 'concreet plan'? Hoe erg kan het zijn: dat plan bestaat namelijk helemaal niet. Dat is maar goed ook, want stel je voor: met dat plan zouden heel veel mensen juist helemaal níet meer mogen meedoen! Marcel Levi, de Nederlandse directeur van een groep Londense ziekenhuizen maakte in de talkshow Op1 en andere media gehakt van het 'plan': "Wat wil die groep nou? Bejaarden in een reservaat stoppen, zodat wij naar festivals kunnen en lekker kunnen shoppen?" Toen ook de econoom Arnoud Boot liet weten dat Teulings en Baarsma 'een verkeerde afslag' hadden genomen en 'in een valkuil waren gestapt', trokken die twee zich zwijgend terug.

Toch was daarmee de schrik om mijn hart niet verdwenen. Want dít dreigde: wie meent een ander mens in een uitzonderingspositie, een 'veilige zone' te moeten plaatsen brengt *het mechanisme van de sociale middelpuntvliedende kracht* op gang: 'kwetsbare' of 'afwijkende' mensen worden naar de rand van de groep geduwd en vallen uit de groep. Vervolgens blijkt dat dit niet voldoende helpt en dus worden weer andere mensen als 'kwetsbaar' of 'anders' gedefinieerd en ook die mensen worden naar de rand van de groep gedreven om er uit te vallen en zo blijft het doorgaan. Overal, in de geestelijke gezondheidszorg, het onderwijs, religies, in de politiek zien we dit verschijnsel, de geschiedenisboeken staan er vol mee. Vroeger waren het de pestengasthuizen buiten de stadsmuur, nu de 'veilige zones' en 'tijdslots'? Als de 'kwetsbaren' maar buiten de vitale samenleving worden gehouden!

Is er echter niet iets heel anders aan de hand? Het is waar, de coronacrisis trekt een zware wissel op iedereen, zeker op kinderen en jongeren, vooral op hen die weinig van de welvaart profiteren. Je moet weerbaar zijn om goed te overleven. Maar het uitsluiten van de 'kwetsbaren' helpt de 'niet-weerbaren' niet, want zij worden daardoor niet weerbaarder. Deze crisis maakt indringend duidelijk dat veel ouderen en jongeren niet opgewassen (lijken te) zijn tegen tegenslagen. Die jongeren zeggen dat zelf! Leert de coronacrisis ons dat deze jongeren onvoldoende zijn of worden opgevoed tot weerbaarheid?⁵ Wie zijn eigenlijk in onze samenleving de 'kwetsbaren'? Zou het kunnen zijn dat de minst-weerbaren uiteindelijk de meest-kwetsbaren blijken, nu en na de coronacrisis? Niet de mensen die volgens Baarsma en Teulings zouden moeten leven in 'veilige zones'?

8 8 8 8 8

Voordat de schrik om mijn hart mij zou doen verzinken in droefgeestigheid herinnerde ik me gelukkig op tijd dat kleinzoon Lennart twee weken geleden belde. Hij was zestien geworden en meldde het leuk te vinden om bij ons te komen om samen een gebakje te eten. Hij en wij dachten wel aan de coronaregels, niet aan veilige zones. Toen hij met drie gebakjes binnenkwam, gleed hij in zijn favoriete stoel en bleef drie uur bij ons. We spraken over zijn en ons leven in coronatijd. Weerbaar! Daar wordt een kwetsbaar mens blij van!

1. De Sassenpoort. Deel van een aquarel van Gerrit Grasdorp (1659-1716), rond 1700. (Collectie Stedelijk Museum Zwolle). met rechts de molen op het Sassenpoortenbolwerk (nu Van Nahuysplein) Onze woning staat op de plaats waar vroeger de molen stond
2. De Sassenpoort; detail van een aquarel uit 1860 van Willem Hekking, 1825-1904. (Collectie Historisch Centrum Overijssel)
3. Uitzicht vanuit onze woning op het Van Nahuysplein en de Sassenpoort, februari 2021.
4. Voor foto's van en meer informatie over restaurant 't Pestengasthuys klik [hier](#).
5. Ik verwijs graag naar het artikel over WEERBAARHEID uit het dagblad Trouw van 23 februari 2021. Lees/download het [hier](#) in PDF

Muziek. Twee wel heel verschillende composities, maar allebei goed voor stille momenten, goed om steeds weer te beluisteren. Omdat je bij deze muziek kwetsbaar mag zijn!

- J. G. Janitsch – Uit Quartet g moll 'O Haupt voll Blut und Wunden' (Adagio, Vivace). Klik [hier](#)
- 'Onder de appelboom' – tekst Rutger Kopland, muziek Harrie Bannink, zanger Thomas Otiemans. Klik [hier](#)